

Türk Eğitim Tarihi Dersine Yönelik Öğretmen Adaylarının Tutumlarının Ölçülmesi

Selman Tunay KAMER¹, Ahmet Salih ŞİMŞEK²

Geliş Tarihi: 11.03.2016

Kabul Ediliş Tarihi: 19.08.2016

ÖZ

Bu çalışmanın genel amacı öğretmen adaylarının Türk Eğitim Tarihi dersine yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla Likert tipi geçerli ve güvenilir bir tutum ölçeği geliştirmektir. Ölçek geliştirme sürecinde sırasıyla ölçülecek yapının tanımlanması, maddelerin yazılması, gözden geçirilmesi ve deneme formunun oluşturulması aşamasından sonra geçerlik güvenirlik kanıtlarının toplanması adımları izlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda 25 maddeden oluşan dört bileşenli (Fayda, İlgi, Önem, Sevgi) TETTÖ (Türk Eğitim Tarihi Tutum Ölçeği) geliştirilmiştir. İkinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum iyiliği değerleri ölçeğin faktör yapısının tutarlı olduğunu ve iyi uyuma sahip olduğunu göstermiştir ($\chi^2/sd=1,53$; RMSEA=0,05; TLI=0,98; CFI=0,98). Ölçeğin güvenirliğinin belirlenmesi için hesaplanan Alfa iç tutarlılık katsayılarının ise TETTÖ bileşenleri için .83-.86 arasında değiştiği ölçeğin tamamı için ise .91 olduğu görülmüştür. Tartışma bölümünde elde edilen sonuçlar, öğretmen adayları için geliştirilen diğer derslere yönelik tutum ölçeklerinin faktör yapıları ile karşılaştırmalı olarak tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Türk eğitim tarihi, tutum, öğretmen adayı, yöntem etkisi, ölçek geliştirme

Measuring the Attitudes of Pre-Service Teachers towards the History of Turkish Education Course

ABSTRACT

The purpose of this study is to develop a valid and reliable Likert-type scale which will reveal the attitudes of pre-service teachers towards the History of Turkish Education course. Defining the structure which to be measured, writing the items, reviewing, preparing the draft form, and collecting validity and reliability evidences are the steps followed respectively to develop the scale. At the end of the analyses, a scale consisting of 25 items with 4 components (i.e. benefit, interest, importance, love) was developed. It was named as Attitude Scale Regarding the History of Turkish Education (ASHTE). At the end of the second-order confirmatory factor analysis, the goodness of fit values indicated the scale to have a consistent structure and a good fit ($\chi^2/sd=1,53$; RMSEA=0,05; TLI=0,98; CFI=0,98). Alpha internal consistency coefficients were calculated to reveal the reliability of the scale. These coefficients ranged between .83 to .86 for the components of ASHTE. However, the coefficient for the entire scale was found to be .91. In the discussion section, the obtained results were discussed comparatively with the factor structures of other scales developed for pre-service teachers in relation to other courses.

¹ Yrd.Doç.Dr., Kastamonu Üniversitesi, tunaykamer@gmail.com

² Arş.Gör., Cumhuriyet Üniversitesi, asalihsimsek@gmail.com

Keywords: History of Turkish Education, attitude, pre-service teachers, modality effect, developing a scale

GİRİŞ

Tarih milletin geçmişte yaşadıkları, siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel olayları belgelere dayalı olarak sebep ve sonuç ilişkisi içerisinde zaman ve yer belirterek inceleyen bir bilim dalıdır. Milletler geleceğe giden yolda mutlaka tarihin tecrübesinden yararlanmak durumundadır. Tarih bu tecrübelerinden yararlanılmasıyla ilgili olarak Öksüzoğlu (2004) *“tarih, eğitimimiz için, kendimizi algılayabilmemiz için; yalnızca geçmişimizi değil, günümüzde olup bitenleri anlayabilmemiz için önemlidir.”* demektedir. Millet fertlerine tarihini eğitim yoluyla aktarır ve öğretir. Eğitimle ilgili araştırmalar ancak tarihsel bir temele dayandırıldıkları takdirde doğru ve nesnel olarak değerlendirilir.

Her milletin kendine özgü olan eğitim sistemi, o toplumun sosyal, kültürel, politik ve ekonomik özelliklerine uygun olarak kurulur ve gelişir (Duman, 1991). Bunun tarihsel temellerini belirleme görevi de eğitimin zaman içinde izlediği yolu inceleyen ve araştıran bir bilim dalı olan Eğitim Tarihine aittir.

Eğitim tarihi, insanın eğitimle ilgili çalışmalarının, araştırmalarının kuram ve uygulamalarının geçmişten günümüze serüvenini anlatır ve bugüne yansıtır (Yılman, 2006). Akyüz’e (2015) göre Türk eğitim tarihi, genel Türk tarihi içinde yer alan, eğitim ile ilgili bir tarih bilimidir. Bütün bilim dalları gibi eğitim bilimleri de kendi geçmişini belgelemektedir. Ergün (2008) eğitim tarihini bir toplumun, bir ülkenin, bir kişi veya kurumun geçmişte kalmış ama gelecek kuşaklar için değerli olabilecek fikir, organizasyon ve uygulamaları olarak tanımlamıştır. Güven’e (2014) göre de Türk eğitim tarihi denildiğinde, Türklerin Orta Asya’daki göçünden başlayıp günümüze kadar eğitim ve öğretim adına yaptıkları bütün etkinlikler anlaşılmalıdır. Doğan’a (2012) göre de eğitimin tarihsel serüveni kültür ve uygarlıkların toplumlara özgü yeteneklerini ortaya koyan önemli bir süreçtir.

Türk eğitim tarihinin amacı, Akyüz’e (2015) göre *“...en eski tarihlerden günümüze kadar Türk milletinin ürettiği, benimsediği, geliştirdiği eğitim ve öğretimle ilgili düşünceleri, kurumları, uygulamaları ortaya koymak, insan yetiştirme düzenini ve nasıl bir insan tipi yetiştirilmeye çalışıldığını araştırmak, Türk toplumlarının mutluluğu ve mutsuzluğu ile eğitim ve öğretimlerinin ilişkisini araştırmak, bugünkü eğitim sorunlarımızı en iyi biçimde çözebilmek için geçmişten bir takım dersler çıkarılıp çıkarılamayacağını tartışmaktır.”* Güven’e (2014) göre de eğitim tarihi çalışmaları bellekte birikenlerin kitlelere yeniden hatırlatılarak yapılan ya da yapılması olası yanlışlardan dönmeyi amaçlar.

Türk toplumlarının eğitim ve öğretim alanındaki geçmişini araştırarak günümüz eğitim uygulama ve sorunlarına çözüm bulmak, geleceğe dair planlama yapmak için kullanabileceğimiz bilgiler sunan Türk Eğitim Tarihi dersi, 2006 yılından

İtibaren genel kültür dersleri kapsamında eğitim fakültelerinin birçok bölümünde ders olarak okutulmaktadır. Bu tarihten önce Türk Eğitim Tarihi dersinin eğitim fakülteleri programlarında yer almadığı dönemlerde olmuş ve buna ilişkin bazı tartışmalar yaşanmıştır. Bu tartışmalar içerisinde Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından, yeniden yapılanma gerekçesi ile 4 Kasım 1997'den itibaren 9 yıl süreyle dersin eğitim fakülteleri programlarından çıkarılması Akyüz (2015) tarafından öğretmenlerimizin güçlü bir meslek bilinci kazanamamasına ve Türk eğitim tarihini bilmeyen yöneticilerin ve karar organlarının ülkemiz için yararlı ve uygun eğitim politikaları geliştirememelerine neden olacağı ileri sürülmüştür. Kavcar (2002) da, 1997 yılında yapılan program değişikliğini eleştirerek, Türk Eğitim Tarihi dersinin olmamasını eksiklik olarak görmüştür. Ayrıca, Akyüz (2015) YÖK'ün bu tavrını eleştirmek için *“Türk eğitim tarihi programlardan çıkarılmamalı, Türk eğitim tarihinden dersler çıkarılmalı”* fikrini de yıllarca her vesileyle işlediğini belirtmektedir.

Bu eleştiriler de göz önünde bulundurularak yukarıda da belirtildiği gibi Türk Eğitim Tarihi dersi, YÖK tarafından eğitim fakültelerinin programlarında yapılan değişiklikler çerçevesinde 2006-2007 öğretim yılından itibaren okutulmaya tekrardan başlanmıştır. Bu ders 2 saat teorik ve 2 kredilik bir genel kültür dersi olarak okutulmaktadır. Bu konuda Arıkan, Ünver ve Saraç-Süzer (2007) öğretmen adaylarının eğitim ve öğretmenlik mesleğiyle ilgili gelişmeleri, tarihsel bir düzlemde inceleme, araştırma ve öğrenmesi yolunda önemli bir adım atıldığını belirterek eğitim sistemimizin sorunlarını, neden ve uygulamalarıyla araştırma, inceleme ve eleştirme fırsatının da öğretmen adaylarına sunulduğunu söylemektedirler. Küçükahmet (2007), de genel kültür vereceğine inanılan Türk Eğitim Tarihi dersinin uzmanlık gerektiren derslerden biri olduğunu, bu dersi okutacak yeterli sayıda öğretim elemanının olmaması nedeniyle dersin okutulmasına gerek olmadığını belirtmiştir.

Tutum, öğrenmeyle kazanılan, bireyin davranışlarına yön veren ve karar verme sürecinde yanlılığa neden olabilen bir olgudur (Ülgen, 1996). Tavşancıl (2006) ise sosyal psikolojinin inceleme konusu olarak gördüğü tutumun bireye ait olduğunu ve onun bir nesneye ilişkin duygu, düşünce ve davranışlarına bir bütünlük, bir tutarlılık getirdiğini belirtmektedir. Tezbaşaran (1997) da tutumu, belirli nesne, durum, kurum, kavram ya da diğer insanlara karşı öğrenilmiş, olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimi olarak tanımlamıştır.

Tanımlamalarda da görüldüğü üzere tutumlar sosyal ve psikolojik öğeleri içerir fakat eğitimle ilgili araştırmalar, bireyin öğrenilecek materyale, öğretmene, öğrenim gördüğü konu alanına yönelik tutumlarının okul başarısını etkilediğini ortaya koymuştur (Pehlivan, 1994). Erden (1995) de öğrencilerin belli bir derse yönelik tutumlarının öğrenci başarısında önemli rol oynadığını belirtmiştir. Ayrıca bireyde belli bir objeye yönelik tutum oluşturmak ve var olan tutumu değiştirmenin oldukça güç olduğunu ve öğrencilerin tutumlarını değiştirebilmek için öncelikle hedef kitlenin özelliklerinin ve tutumlarının oluşmasına ve

gelişmesine neden olan faktörlerin ortaya çıkarılması gerektiğini ifade etmektedir.

Tutum ile başarı arasındaki ilişki düşünüldüğünde Türk Eğitim Tarihi dersine yönelik tutumların ölçülmesine yönelik bir tutum ölçeğinin literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmüştür. Türk Eğitim Tarihi dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi de derse giren veya bu konuda araştırmalar yapan öğretim elemanlarına yön vermesi açısından önem taşımaktadır. Tavşancıl, (2006) tutumların olumlu ya da olumsuz olduğunun bilinmesi uygulamada gerekli önlemlerin alınmasını sağladığını belirtmektedir.

Literatür incelendiğinde Arıkan, Ünver ve Saraç-Süzer (2007) tarafından öğretmen adaylarının Türk Eğitim Tarihi dersine ilişkin görüş ve önerilerinin incelendiğinde bir anket çalışmasına rastlanmıştır. Türk Eğitim Tarihi dersinin önemi ve içeriğine ilişkin öğrenci görüşlerinin alındığı çalışmada, Yabancı Dil Eğitimi Bölümünde okuyan 100 lisans düzeyindeki öğrencinin Türk Eğitim Tarihi dersi ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Dersin gerekliliği, dersin içerik düzenlenmesi ve dersin yöntemi hakkında ön bilgi edinilmesi amaçlanmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştiren ölçme aracı 15 maddelik Likert tipi sorulardan oluşmaktadır. Bulgulara göre araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu (%62) Türk eğitim tarihi hakkındaki bilgilerini yeterli bulmamakta ve yalnızca %20'si bu konudaki bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedir. Buna karşın, öğrencilerin %68'i bir yabancı dil öğretmenin Türk eğitim tarihini bilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu konuda öğretmenin bilgi sahibi olması gerekmediğine inanan öğrencilerin oranı yalnızca %9'da kalmaktadır.

Ayrıca Şahin, Ellez ve Günter (2007) tarafından Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi 2008-2009 Bahar yarıyılı sözel, sayısal, eşit ağırlık, yabancı diller ve güzel sanatlar alanlarında öğrenim gören 332 öğrenci üzerinde uygulanan ve öğrencilerin Türk eğitim tarihi dersine yönelik algı ve beklentileri ölçmeye çalışan bir araştırma bulunmaktadır. Araştırmada yazarlar tarafından geliştirilen 5'li Likert tipinde ve 30 sorudan oluşan bir ölçek kullanılmıştır. Araştırmacılar ölçeğin güvenilirliğini 0.91 olarak tespit etmişlerdir. Elde edilen bulgulara göre derse karşı algı ve beklenti de cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamış ve öğrencilerin alanlarına göre anlamlı bir fark bulunmuştur.

Yukarıda da belirtildiği üzere literatürde öğretmen adaylarının görüşlerinin incelendiği az sayıda çalışmanın bulunmasıyla birlikte Türk eğitim tarihi dersine yönelik öğrenci tutumlarını belirlemek için geliştirilmiş herhangi bir tutum ölçeğine rastlanamamıştır. Bu çalışmada da eğitim fakültesi öğrencilerinin Türk eğitim tarihi dersine yönelik tutumlarının belirlenmesi için yapılacak akademik çalışmalara veri sağlayan bir tutum ölçeği geliştirmek amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma kapsamında üniversite öğrencilerinin Türk eğitim tarihi dersine yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla likert tipi tutum ölçeğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonuca yönelik bu özelliğinden dolayı bu araştırma uygulamalı bir araştırmadır.

Çalışma Grubu

Araştırma kapsamında 2014-2015 akademik yılında Kastamonu Üniversitesi eğitim fakültesinde öğrenim gören ve Türk Eğitim Tarihi dersini alan üniversite öğrencilerinden veriler toplanmıştır. Verilerin geçerliğinin ve güvenilirliğinin desteklenmesi amacıyla çalışma grubu gönüllü olarak katılan bireylerden oluşturulmuştur. Çalışma grubunun oluşturulmasında cinsiyet ve bölüm değişkenleri dikkate alınarak amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunun dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubu

Değişken	Kategori	f	Sütun %
Cinsiyet	Erkek	48	22,10%
	Kız	169	77,90%
Bölüm	Okul Öncesi Ö.	43	19,90%
	Sınıf Ö.	35	16,20%
	Fen Bilgisi Ö.	40	18,50%
	Matematik Ö.	24	11,10%
	Sosyal Bilgiler Ö.	38	17,60%
	Türkçe Ö.	36	16,70%
Toplam		216	100,00%

Çalışma grubunun dağılımı incelendiğinde bölümlere göre benzer bir katılım oranı olduğu ancak cinsiyete göre kız öğrencilerin daha fazla olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin fazla olması eğitim fakültesindeki kız öğrencilerin sayısının fazla olmasından kaynaklanmıştır. Araştırma kapsamında toplam 216 öğrenciden veri toplanmıştır.

Veriler ve Toplanması

Araştırma kapsamında verilerin toplanması amacıyla araştırma kapsamında geliştirilen beşli likert tipindeki kısa adı TETTÖ olan Türk Eğitim Tarihi dersine yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. TETTÖ’nün geliştirilmesinde öncelikle ölçülmek istenen psikolojik yapı olan Türk Eğitim Tarihi dersine yönelik tutumun bileşenleri tanımlanmıştır. Tutumlar temel olarak bilişsel, duyuşsal, davranışsal olmak üzere üç öğeden oluşmaktadır (Tavşancıl, 2006; s.72). Özel olarak Türk Eğitim Tarihi dersine genel olarak ise bir derse yönelik olumlu tutuma sahip olan birey dersi faydalı bulacak, dersi sevecek, ders ile ilgili

konulara ilgi gösterecek ve dersi önemsedığını davranışları ile gösterecektir. Dolayısıyla bütüncül olarak düşünüldüğünde derse yönelik tutumun fayda, sevgi, ilgi ve önem olmak üzere dört temel bileşenden oluştuğu düşünülmüştür. Derse yönelik tutum için psikolojik yapının tanımlanmasından sonra ilgili psikolojik yapıyı ölçecek maddelerin hazırlanması aşamasına geçilmiştir. TETTÖ için oluşturulan 30 maddelik madde havuzu ölçme-değerlendirme ve alan uzmanları tarafından incelendikten sonra bazı maddeler yeniden düzenlenmiş, benzerlik gösteren maddeler ise ölçekten çıkarılmıştır. TETTÖ için oluşturulan 25 maddelik deneme formu beşli likert tipinde yanıtlanacak şekilde düzenlenmiş ve çalışma grubundaki öğrencilere sınıf ortamında araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

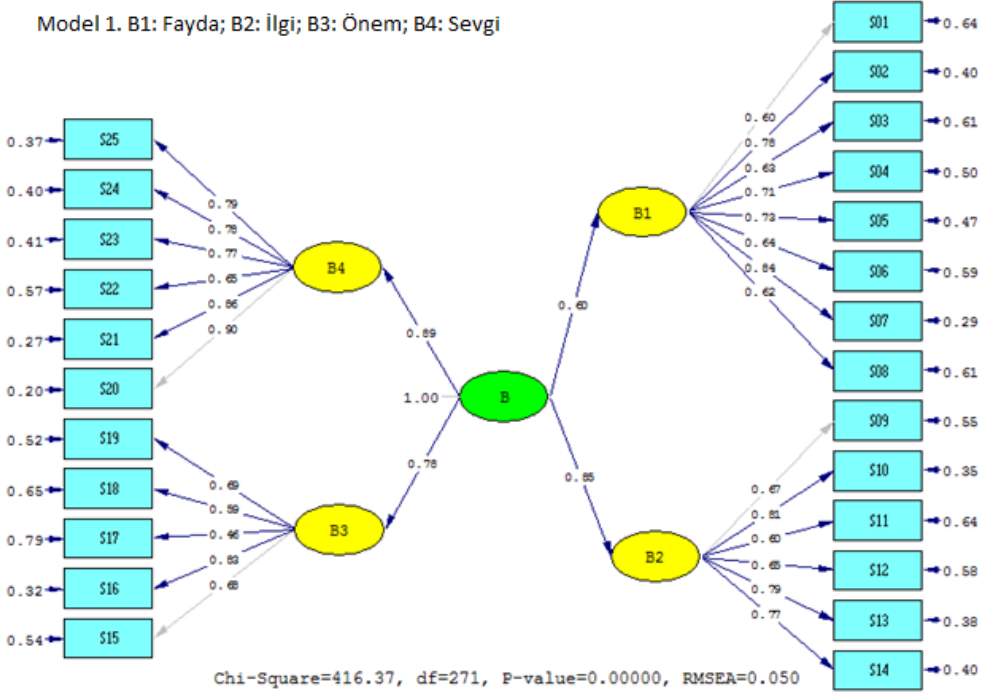
TETTÖ'nün geçerlik-güvenirlilik düzeyinin incelenmesi amacıyla 216 üniversite öğrencisinden elde edilen veri seti kullanılmıştır. Analizler öncesinde kayıp değer ve uç değer analizleri yapılmış veri setinde herhangi bir kayıp değer ve uç değer olmadığı belirlenmiştir. TETTÖ'nün geçerliğinin incelenmesi için LISREL 8.7 yazılımı kullanılarak ikinci düzey Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. TETTÖ'nün yapı geçerliğini desteklemek için SPSS 22 yazılımı kullanılarak bileşenler arası korelasyonlar (Pearson) hesaplanmıştır. Ölçeğin güvenirliğinin belirlenmesi için Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır.

BULGULAR

TETTÖ'nün geçerlik ve güvenirliğine ilişkin olarak elde edilen bulgular geçerlik ve güvenirlik olmak üzere alt başlıklar şeklinde sunulmuştur.

Geçerlik

TETTÖ'nün geçerliğinin incelenmesi amacıyla öncelikle yapı geçerliğine ilişkin kanıtlar toplanmıştır. Cronbach ve Meehl (1955) yapı geçerliğini, operasyonel olarak tanımlanamayan ve doğrudan ölçülemeyen bir özelliğe ait ölçümlerin incelenmesi olarak tanımlamıştır. Yapı geçerliğinin incelenmesi amacıyla kullanılan istatistiksel yöntemlerin başında açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yöntemleri gelmektedir. Genel olarak ölçek geliştirme çalışmalarında öncelikle açıklayıcı faktör analizi yöntemi kullanılmakla birlikte Brown (2006) eğer teorik bir altyapı oluşmuş ise yapı geçerliğinin belirlenmesi amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yönteminin daha güçlü bir analitik çerçeve sunduğunu belirtmektedir. Bu amaçla araştırma kapsamında TETTÖ için oluşturulan teorik altyapının test edilmesi için doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Doğrulamalı faktör analizi yapılması için verilerin normallik varsayımını karşılamamasından dolayı parametre kestirimleri için ağırlıklandırılmış en az kareler yöntemi kullanılmıştır. TETTÖ'nün yapı geçerliğinin incelenmesi için kurulan ikinci düzey DFA modeline ilişkin elde edilen path diyagramı Şekil 1'de verilmiştir.



Şekil 1. İkinci Düzey DFA Sonuçları

Şekil 1 incelendiğinde kurulan ikinci düzey DFA modeli için Fayda (B1) bileşenindeki maddelerin faktör yüklerinin 0.60-0.84 arasında, İlgi (B2) bileşeni için 0.60-0.81 arasında, Önem (B3) bileşeni için 0.46-0.82 arasında, Sevgi (B4) bileşeni için 0.65-0.90 arasında değiştiği görülmektedir. Modeldeki tüm faktör yüklerinin t değerleri incelenmiş manidar bulunmuştur. Modelde kestirilen faktör yükleri incelendiğinde tüm faktör yüklerinin 0.32 değerinin üzerinde olduğu ve yüksek faktör yüklerinin elde edildiği görülmüştür (Tabachnich ve Fidell, 2001). TETTÖ bileşenlerinin gizil değişken olan Türk Eğitim Tarihi dersine yönelik tutum değişkeni ile arasındaki regresyon katsayıları incelendiğinde Fayda ($r=0.60$), İlgi ($r=0.85$), Önem ($r=0.78$), Sevgi ($r=0.89$) şeklinde olduğu görülmektedir. Elde edilen manidar ve yüksek regresyon katsayıları ölçülmek istenen Türk Eğitim Tarihi dersine yönelik tutum değişkeninin dört bileşenli yapısını desteklemektedir. TETTÖ için kurulan ikinci düzey DFA modelinin önemli diğer uyum indeksleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. TETTÖ İkinci Düzey DFA Modeli Uyum İndeksleri

İndeks	İkinci Düzey DFA Modeli							
	χ^2	sd	χ^2/sd	RMSEA	SRMR	TLI/NNFI	CFI	AIC
Değer	416	271	1,53	0,050	0,068	0,98	0,98	524,373

Tablo 2 incelendiğinde hesaplanan χ^2/sd 'nin 2'den küçük olması modelin genel uyumunun iyi olduğunu göstermektedir (Kline, 2011). Mutlak uyum iyiliği indeksleri incelendiğinde RMSEA değerinin 0,06'dan küçük olması ve SRMR değerinin ise 0,08'den küçük olması modelin genel uyumunun iyi olduğunu göstermektedir (Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008). Son olarak göreceli uyum indeksleri incelendiğinde hem NNFI hem de CFI değerinin 0,95'den büyük olması modelin uyumunun mükemmel olduğuna işaret etmektedir (Hu ve Bentler, 1999). Elde edilen bulgular birlikte değerlendirildiğinde Türk Eğitim Tarihi dersine yönelik tutumun ölçülmesi için geliştirilen Fayda, İlgi, Önem ve Sevgi bileşenlerinden oluşan yapının geçerliğinin yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen ikinci düzey DFA sonuçlarına göre TETTÖ'nün yapı geçerliğinin yüksek olduğu ve ölçekten elde edilen toplam puanın anlamlı olduğu söylenebilir.

TETTÖ'nün bileşenleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. TETTÖ ve bileşenleri için oluşturulan korelasyon matrisi Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. *TETTÖ ve Bileşenleri Korelasyon Matrisi*

	Fayda	İlgi	Önem	Sevgi
TETTÖ	0,73**	0,81**	0,72**	0,85**
Fayda	-	0,43**	0,37**	0,44**
İlgi	-	-	0,46**	0,65**
Önem	-	-	-	0,52**

** : $p < .001$

Tablo 3 incelendiğinde TETTÖ ile bileşenleri arasında elde edilen yüksek korelasyonların doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarını destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Bununla birlikte TETTÖ'nün bileşenleri arasındaki korelasyonların 0,37-0,65 arasında değiştiği görülmüştür. Bileşenler arasındaki korelasyonların .80'den düşük olması ölçek yapısının ayırt edici geçerliğinin yüksek olduğunu göstermektedir (Brown, 2006; s.28).

Güvenirlilik

TETTÖ'nün güvenirliğinin incelenmesinde iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) kullanılmıştır. TETTÖ'nün bileşenleri ve ölçeğinin bütünü için hesaplanan güvenirlik katsayıları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. TETTÖ ve Bileşenleri Güvenirlik Düzeyi

Ölçek	İç Tutarlılık	
	r	Madde Sayısı
TETTÖ	,91	25
Fayda	,83	6
İlgi	,82	7
Önem	,79	6
Sevgi	,86	5

Tablo 4 incelendiğinde 25 maddeden oluşan TETTÖ'nün bütünü için hesaplanan güvenilirlik katsayısının çok yüksek olduğu, bileşenleri için hesaplanan güvenilirlik katsayılarının ise 0,79-0,83 arasında değiştiği görülmektedir. Elde edilen güvenilirlik katsayıları ölçeğin iç tutarlılığının yüksek olduğunu ve güvenilirliği yüksek ölçümler yaptığını göstermektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Eğitimin farklı kademelerinde olduğu gibi yükseköğretimde de üniversite öğrencilerinin derslere yönelik tutumlarının ölçülmesine ilişkin çok sayıda çalışma vardır (Karaca, 2004; Kan ve Akbaş, 2005; Ahmet ve Salman, 2007; Horzum ve Bektaş, 2012; Korkmaz ve diğ., 2011; Arslan, 2012; Doğan ve Kara, 2015; Fırat-Durdukoca, 2015). Bu çalışma özel olarak eğitim fakültesinde öğrenime devam eden öğretmen adaylarının ortak ders olarak aldıkları Türk Eğitim Tarihi dersine yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Makalenin dergiye gönderildiği tarihe kadar olan literatür incelendiğinde Arıkan, Ünver ve Saraç-Süzer (2007) tarafından yapılan anket çalışmasının dışında Türk Eğitim Tarihi dersine yönelik tutumların incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Hakem değerlendirmesi sonucunda ise aynı tarihlerde Güçlü ve Bozgeyikli (2016) tarafından benzer bir çalışmanın yapıldığı görülmüştür. Tutum ile başarı arasındaki ilişki dikkate alındığında Türk Eğitim Tarihi dersine yönelik tutumların ölçülmesine yönelik bir tutum ölçeğinin literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmüştür. Çalışma kapsamında kısa adı TETTÖ olan Türk Eğitim Tarihine yönelik tutumların ölçülmesi amacıyla geliştirilen dört bileşende (Fayda, İlgi, Önem, Sevgi) yer alan 25 maddeden oluşan tek boyutlu likert tipi bir tutum ölçeği geliştirilmiştir (Ek.1).

Brown (2006) ölçek geliştirme çalışmalarında açıklayıcı (AFA) ve doğrulayıcı (DFA) faktör analizi yöntemlerinin birlikte kullanılmasıyla birlikte eğer teorik alt yapı iyi kurgulanmış ve ölçülecek yapı iyi tanımlanmış ise doğrulayıcı faktör analizi yöntemlerinin de kullanılabileceğini belirtmiştir. Elbette araştırmacılar tarafından ölçülecek yapıya ilişkin teorik alt yapının istatistiksel temellere dayandırılması için öncesinde açıklayıcı sonrasında farklı bir örneklem üzerinde doğrulayıcı faktör analizi yapılması daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Nitekim açıklayıcı faktör analizi yaklaşımı ölçülen psikolojik yapının keşfedilmesine

yönelik bir yaklaşımdır. Zaten iyi bir teorik altyapıya sahip değilse kurulan DFA modelinin uyum iyiliği değerleri ve parametre kestirimleri kötü uyuma işaret edecektir. Bununla birlikte doğrulayıcı faktör analizi yaklaşımının açıcı faktör analizi yaklaşımından bazı üstünlükleri vardır. Bu üstünlüklerin başında yöntem etkisinden sakınma ve ölçek toplam puanının manidarlığına ilişkin en doğru kanıtın elde edilmesi gelmektedir (Brown, 2006; Harrington, 2009). Bu üstünlükler düşünülerek bu çalışma kapsamında ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır.

Tutumun temel olarak bilişsel, duyuşsal, davranışsal öğeleri bulunmakla birlikte literatürde öğretmen adaylarının farklı derslere ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik yapılan çalışmalarda elde edilen faktörler farklı şekillerde isimlendirilmiştir. Karaca (2004) tarafından geliştirilen Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersine yönelik tutum ölçeğinde elde edilen faktörler “Hoşlanma, Yadsıma” olarak, Aydoslu (2005) tarafından geliştirilen İngilizce dersine yönelik tutum ölçeğinde “Bilişsel, Duyuşsal, Davranışsal” olarak, Gömleksiz (2003) tarafından geliştirilen İngilizce dersine yönelik tutum ölçeğinde “İlgi, Güven, Kullanışlılık, Öğretmen” olarak, Kenar ve Balcı (2012) tarafından geliştirilen Fen ve Teknoloji dersine yönelik tutum ölçeğinde “İlgi, Zevk Alma, Çalışmayı Devam Ettirme” olarak, Horzum ve Bektaş (2012) tarafından Topluma Hizmet Uygulamaları dersine yönelik tutum ölçeğinde “Önemseme-Hoşlanma, Yadsıma” olarak, Kan ve Akbaş (2005) tarafından geliştirilen Kimya dersine yönelik tutum ölçeğinde “Olumlu Duygu, Olumsuz Duygu, Derse Yönelik Faaliyetler” olarak, Korkmaz, Şahin ve Yeşil (2011) tarafından Bilimsel Araştırma dersine yönelik tutum ölçeğinde “Araştırmacılara Yardımcı Olmaya İsteksizlik, Araştırmalara Yönelik Olumsuz Tutum, Araştırmalara Yönelik Olumlu Tutum, Araştırmacılara Yönelik Olumlu Tutum” olarak, Fırat-Durdukoca (2015) tarafından geliştirilen Özel Eğitim dersine yönelik tutum ölçeğinde “Derse Yönelik Bakış Açısı, Derse Yönelik Olumsuz Tutum, Derse Duyulan Haz” olarak, Güçlü ve Bozgeyikli (2016) tarafından geliştirilen TET dersine yönelik tutum ölçeğinde ise “Olumlu Algı, İşlev” olarak isimlendirilmiştir. Bununla birlikte literatürde tek boyutlu tutum ölçekleri de bulunmaktadır (Ahmet ve Salman, 2007; Arslan, 2012; Doğan ve Kara, 2015). Yukarıda verilen ölçeklerin (Korkmaz ve diğ., 2011; Korkmaz ve diğ., 2011; Horzum ve Bektaş, 2012; Fırat-Durdukoca, 2015) faktör yapıları ve bunların isimlendirmeleri incelendiğinde yöntem etkisinden kaynaklı olarak olumlu maddelerin bir boyut olumsuz maddelerin ayrı bir boyut oluşturduğu aynı şeyi ölçen maddelerin AFA’nın yöntem etkisi sınırlılığından dolayı ayrı boyutlar altında toplandığı görülmektedir. Bu çalışma kapsamında geliştirilen TETTÖ yöntem etkisinden kaçınılarak “Fayda, İlgi, Önem, Sevgi” olacak şekilde dört temel bileşenden oluşan bir faktör yapısına sahip olacak şekilde tasarlanmıştır. Elde edilen faktör yapısının geçerliğinin yüksek olduğu yapılan ikinci düzey DFA sonuçlarında görülmektedir. Yine elde edilen Cronbach Alfa değerleri ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak bu çalışma kapsamında öğretmen adaylarının Türk Eğitim Tarihine yönelik tutumlarının ölçülmesi için geçerliği ve güvenilirliği yüksek bir ölçeğe aracı geliştirilmiştir.

Bu araştırma sonucunda geliştirilen öneriler şöyledir;

TETTÖ'nün geçerlik ve güvenilirliğinin kestirilmesinde Kastamonu Üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının oluşturduğu çalışma grubu kullanılmıştır. Yapılacak yeni araştırmalarda farklı örneklemeler üzerinde ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin yeniden sınanması ve faktör yapısının tutarlılığının test edilmesi önerilmektedir.

Geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak geliştirilen TETTÖ kullanılarak öğretmen adaylarının Türk Eğitim Tarihi dersine yönelik başarı ile tutumları arasındaki ilişki test edilebilir ve çeşitli değişken ile lojistik regresyon analizi kullanılarak öğrencilerin tutumları üzerinde etkili değişkenler belirlenebilir.

TETTÖ'nün geliştirilmesinde Fayda, İlgi, Önem, Sevgi olmak üzere dört bileşenleri faktör yapısı tanımlanmıştır. Oluşturulan faktör yapısının farklı derslere ilişkin olarak geliştirilecek tutum ölçeklerinde kullanılarak test edilmesi ve derse yönelik tutumların ölçülmesinde bu faktör yapısının tutarlılığının test edilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

TETTÖ'nün faktör yapısının incelenmesinde yöntem etkisinden kaçınmak için ikinci düzey DFA kullanılmıştır. Daha önce geliştirilen ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan AFA sonuçlarının olumlu ve olumsuz maddelere göre boyutlandırmaya yöneltmesinden dolayı ilgili ölçeklerin faktör yapılarının kurulan DFA modelleri ile karşılaştırmalı olarak incelenmesi ve model uyum iyiliği değerlerine göre daha iyi uyum gösteren modele göre faktör yapısının oluşturulması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akyüz, Y. (2015). *Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000-M.S. 2015*. (27.Baskı), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Arıkan, A., Ünver, Ş., ve Saraç-Süzer, S. H. (2007). Yabancı Dil Eğitimi Programlarında Türk Eğitim Tarihi Dersinin Önemi ve İçeriğine İlişkin Öğrenci Görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 24–32.
- Arslan, A. (2012). Yükseköğretimde Türk dili dersine karşı tutum ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(3), 187–202.
- Aydoslu, U. (2005). *Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Olarak İngilizce Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (B.E.F. Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta
- Brown, T. A. (2006). Methodology in the Social Sciences. D. A. Kenny (Ed.), *Methodology in the Social Sciences*. Guilford Press.
- Cronbach, L. J. ve Meehl, P. E. (1955). Construct Validity in Psychological Tests. *Psychological Bulletin*, (52), 281–302.
- Doğan, İ. (2012). *Türk Eğitim Tarihinin Ana Evreleri Kurumlar, Kişiler, Söylemler*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Doğan, N., ve Kara, Y. (2015). How are the Pre-Service Teachers' Attitude Levels Towards Educational Measurement and Evaluation Course and Does It Differ According to the Demographic Characteristics? *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 191, 1191–1195. <http://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.556>

- Duman, T. (1991). *Türkiye’de Ortaöğretimde Öğretmen Yetiştirme (Tarihi Gelişimi)*, İstanbul: MEB Basımevi.
- Erden, M. (1995). Öğretmen adaylarının öğretmenlik sertifikası derslerine yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 99-104
- Ergün, M. (2008). Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi. *Türk Eğitim Tarihi. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*. Cilt 6 Sayı 12. s. 321-348
- Fırat-Durdukoca, Ş. (2015). Özel Eğitim Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Turkish Studies*, 10(11), 651–666. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8451>
- Güçlü, M. ve Bozgeyikli, H. (2016). Öğretmen Adaylarının Türk Eğitim Tarihi Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 9(1), 401–415.
- Gömleksiz, N. (2003). İngilizce Duyuşsal Alana İlişkin Bir Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (1), 215-226.
- Güven, İ. (2014). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Harrington, D. (2009). *Confirmatory Factor Analysis*. New York: Oxford University Press.
- Hooper, D., Coughlan, J., ve Mullen, M. (2008). Structural Equation Modelling : Guidelines for Determining Model Fit Structural equation modelling : guidelines for determining model fit, 6(1), 53–60.
- Horzum, M. B., ve Bektaş, M. (2012). Otantik Öğrenmenin Topluma Hizmet Uygulamaları Dersini Alan Öğretmen Adaylarının Derse Yönelik Tutum ve Memnuniyetine Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(1), 341–360.
- Hu, L.T. ve Bentler, P.M. (1999). Cutoff Criteria for Fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria Versus New Alternatives, *Structural Equation Modeling*, 6 (1), 1-55. <http://dx.doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Kan, A., ve Akbaş, A. (2005). Lise Öğrencilerinin Kimya Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 227–237.
- Karaca, E. (2004). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Dersine Yönelik Bir Tutum Ölçeği Geliştirme. In *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet Döneminde Dal Öğretmeni Yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt 35 Sayı 1-2. s. 1-14.
- Kenar, İ., ve Balcı, M. (2012). Fen ve Teknoloji Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme: İlköğretim 4 ve 5. Sınıf Örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34, 201–2010.
- Kılınç, A. ve Salman, S. (2007). Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Geliştirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 23–35.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- Korkmaz, Ö., Şahin, A., ve Yeşil, R. (2011). Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutum Ölçeği Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *İlköğretim Online*, 10(3), 961–973.
- Küçükahmet, L. (2007). 2006-2007 Öğretim Yılında Uygulanmaya Başlanan Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarının Değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 5(2), 203-218
- Öksüzöğlu, A. F. (2004). *Eğitim Tarihi Temelleri. Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Pehlivan, H. (1994). Eğitim Bilimleri Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Bölüme Yönelik Tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 49-53.
- Stanford, M. (1996). *A Companion To The Study of History*. (Third edition). Massachusetts: Blackwell Publisher.

- Şahin, M., Ellez, M., ve Günter, T. (2007). Türk Eğitim Tarihi Dersine İlişkin Öğrencilerin Algı ve Beklentileri. XVIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. 1-3 Ekim. İzmir.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2001). *Using Multivariate Statistics* (4th ed.). MA: Allyn ve Bacon.
- Tavşancıl , E. (2006). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi*. (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Tezbaşaran, A. (1997). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları
- Ülgen, G. (1996). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Lazer Ofset.
- Yılman, M. (2006). Eğitim Tarihi Temelleri. Eğitim Bilimlerine Giriş. Ankara: Pegema Yayıncılık.

SUMMARY

The History of Turkish Education course aims at analyzing the past phenomena, people, and organizations regarding education based on documents and taking lessons from the obtained information. Though there are authors evaluating the History of Turkish Education course as part of general Turkish history, there are also authors that accept it as a course of educational sciences. In 1997, certain changes were made in the curricula of the faculties of education pursuant to the decision made by the Republic of Turkey Council of Higher Education (CHE). In accordance with that decision, the History of Turkish Education course was excluded from the curriculum for 9 years. There are both positive and negative views in the literature regarding the exclusion and inclusion of the course in the curricula. The History of Turkish Education course was re-included into the curricula of faculties of education by CHE as part of the changes enforced in the 2006-2007 academic year. This is a theoretical course given as a general knowledge course 2 hours a week with 2 credits.

There are only 2 studies in the literature dwelling on this course, one focusing on the views and recommendations in relation to the History of Turkish Education course and the other attempting to measure the perceptions and expectations regarding the History of Turkish Education course. Obviously, the literature contains no study involving an attitude scale to reveal students' attitudes regarding the History of Turkish Education course. The purpose of this study is to develop a highly valid and reliable scale which will provide data for academic studies that aim to reveal the attitudes of education faculty students towards the History of Turkish Education course.

Defining the structure to be measured, writing the items, reviewing, preparing the draft form, and collecting validity and reliability evidences are the steps followed respectively to develop the scale. The dataset obtained from 216 university students that were studying in various departments of Kastamonu University Faculty of Education in the 2014-2015 academic year and received the History of Turkish Education course was used to analyze the reliability and validity level of ASHTE. Missing and extreme values analyses were performed prior to the data analysis, and it was seen that there were no missing or extreme values in the dataset.

At the end of the analyses, a scale with 25 items and 4 components was developed. It can be seen in the Appendix-1. These four components are Benefit (7 items), Interest (7 items), Importance (5 items), and Love (6 items). Of the 25 items in the scale, 5 are negative while the rest 20 are positive. At the end of the second-order confirmatory factor analysis, the goodness of fit values indicated the scale to have a consistent structure and a good fit ($\chi^2/sd=1.53$; RMSEA=0.05; TLI=0.98; CFI=0.98). Alpha internal consistency coefficients were calculated to reveal the reliability of the scale. These coefficients ranged between .83 to .86 for the components of ASHTE. However, the coefficient for the entire scale was

found to be .91. To sum up, a measurement tool with a high reliability and validity level was developed within the scope of this study to reveal and measure pre-service teachers' attitudes regarding the History of Turkish Education course.

In the discussion section, the obtained results were discussed comparatively with the factor structures of other scales developed for pre-service teachers in relation to other courses. A study group composed of pre-service teachers studying at Kastamonu University was used to predict the reliability and validity of the ASHTE. Testing the validity and reliability of the scale and the consistency of the factor structure with different sample groups is recommended for future studies.

Ek1. TETTÖ Ölçeği ve Maddeleri

Bileşen	Yön	No	Orijinal Madde
Fayda	+	M1	Eğitim sistemine ilişkin bakış açısı geliştirilmesi için gereklidir.
	+	M2	Eğitim sistemindeki gelişimi değerlendirebilmeyi sağlar.
	+	M3	Öğretmenlik mesleği hakkındaki farkındalığı artırır.
	+	M4	Türk eğitim sisteminin yapısının anlaşılması için gereklidir.
	+	M5	Öğretmenlerin geçmiş ile bağ kurmasını sağlar.
	+	M6	Eğitim kurumlarının (okulların) temelleri hakkında bilgi edinmek için gereklidir.
	+	M7	Eğitim kademeleri arasındaki ilişkilerin anlaşılması için gereklidir.
İlgi	-	M8	Bu ders ile ilgili başka bir ders almak istemem
	+	M9	Bu dersin konularıyla ilgili kitaplar okumak isterim
	+	M10	Bu derste öğrendiğimiz bilgiler ile ilgili güncel gelişmeleri takip ederim.
	+	M11	Bu dersle ilgili bilemediğim bir soru ile karşılaştığımda onu öğrenmek isterim.
	+	M12	Derste öğrendiklerimiz ilgi çekicidir
	+	M13	Bu derste öğrendiğim bilgileri paylaşabileceğim ortamlarda bulunmak isterdim.
	-	M14	Bu dersin konuları çok sıkıcıdır.
Önem	-	M15	Öğretilen bilgilerin öğretmenlik mesleğinde gerekli olduğunu düşünmüyorum.
	+	M16	Eğitim bilimlerinin önemli derslerinden biridir
	+	M17	Her öğretmen adayının mutlaka alması gereken bir derstir
	-	M18	Seçmeli bir ders olması gerekir.
	+	M19	Bu derste yüksek not almak benim için önemlidir
Sevgi	+	M20	Bu dersi aldığım için mutluyum.
	-	M21	Bu ders yerine başka bir dersi almak isterdim.
	+	M22	Ders saatinin daha fazla olmasını isterdim
	+	M23	Bu dersi almasaydım üzülürdüm.
	+	M24	Bu dersi dinlerken zamanın nasıl geçtiğini anlamıyorum.
	+	M25	Bu dersi kaçırmayı hiç istemem.